СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК LI. Ч. 218. Джерзі Сити, Н. Дж., вівторок, 9-го листопаду 1943. No. 218. Jersey City, N. J., Tuesday, November 9, 1943. VOL

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016 4-0807 THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENT

СІО ЗА ПІДВИШКУ ПЛАТЕНЬ, НЕ БОЇТЬСЯ ІНФЛЯЦІЇ

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ. — Після цього, як у пятницю 5. листопаду Военна Робітнича Рада 11 голосами проти 1 одобрила підвишку платні майнерам, на яку погодився адміністратор копалень Ікес і предсідник майнерської юнії Луис, Конгрес Промислових Організацій — СІО — що саме тут покінчив свою річну конвенцію заповів, що розпочинає кампанію за підвишку платень робітникам у залізному промислі. Ця підвишка має обняти 900,000 робітників і коштуваме $300,000,000. Містопредсідник СІО Елен О. Гейд твердить, що така кампанія це не поломання так зної „малої сталевої угоди", якою представники бітничих організації зобовязалися з початком вій не жадати підвишки понад 15% довоенних плать. Гейвуд каже, що кампанія це лише поправа носин, щоб „утримати мораль, здоровля та виність праці серед воєнних робітників". Він теж го погляду, що така підвишка не викличе інфляяк цього побоюється федеральний уряд.

ПОВІДЖЕНА ПІДВИШКА ЗАЛІЗНИЧНИКАМ.

ВАШИНГТОН. — Спеціяльна президентова рада аладнання платні залізничникам покінчила свої и і вийшла з пропозицією, щоб залізничники и підвишку платні від 4 до 10 центів. Цю прою змісця відкинули 15 юній залізничників, ка що вона поламалаб цілу засаду, на якій опира платня залізничників. З огляду на таку ситуанатська Комісія Міжстейтової Торговлі підняання підвишки і розпічне прилюдне переслудля вияснення цієї справи.

КОНҐРЕС СОВЄТСЬКОЇ ПРИЯЗНИ.

ЙОРК. — Тридневний Конґрес Совєтської скликала Краєва Рада Американсько-Совєт Приязни до готелю Ню Йоркер. Від суботи понеділка 8. листопаду відбуваються політичові, соціяльні дискусії з цієї нагоди. На незасіданню 2,000 делегатів найрізнородніщих их установ і політичних товариств обговорекові досягнення Совєтів, а з політичної ділянітне становище пані Христини В. Станеслов рбері, Кон., яка домагалася признання совєт уряду в Литві і прилучення Балтійських дер Совєтського Союзу. Луис Адаміч письменовінського роду, висловив погляд, що проб Балкану і північних словян повинні бути вирі на підставі демократичного, поступового сау, репрезентованого Совєтами.

БЕЙРУК ПРИНЯВ УРЯДОВЕ СТАНОВИЩЕ.

ВАШИНГТОН. — Бернард Бейрук, один із найше довірених дорадників президента, дістав наення від Джеймса Ф. Бирнса в Бюрі Военної білізаціз. Він стане на чолі нової агенції, яка має отовити післявоенні справи. Ця агенція буде голошена тоді, як Бейрук випрацює для неї пля З огляду на репутацію Бейрука, що він вміє нанувати найбільше замотані справи, надіються, що а агенція буде мати велику відповідальність.

ВЕЛИКІ ВИДАТКИ ПОКРИЮТЬСЯ ВЕЛИКИМИ ДОХОДАМИ, ДУМАЄ БАНКИР.

НЮ ОРЛІНС (Луизіяна). — Віцепрезидент Федерального Банку Резерви Маком Брайен з Атлянти промовляв нан конференції для післявоенних проблем і заявив, що двг Злучених Держав на воєнні цілі дійде до 250 біліонів долярів. Одначе казав Брайен, нема причини побоюватися за виплатність краю, бо безпосередно після війни розпічнеться ера небувалого розквіту промислу й торговлі тому, що в цілому світі буде недостача продуктбв. У часі війни населення заощадить великі суми гроша, які дадуть йому спромогу закуплювати нові вироби. Отже в такому випадку і доходи краю будуть великі і буде з чого покрити довги.

ЗАГАЛЬНА ЗБІРКА УЖИВАНОГО УБРАННЯ.

НЮ ЙОРК. — Від 22. листопаду через 13 днів на підставі зарядження Военної Продукційної Ради і Бюра Цивільної Оборони будуть переводити збірку уживаного одягу не лише в околиці Ню Йорку, але й по цілому краю, щоб приготовити ріліф для знищених війною країв. До помочі стануть різні добродійні організації, які мають досвід у таких справах. Вони будуть мати дозвіл продати 10% зібраних старих шмат на покриття коштів кампанії, а решту віддадуть до відповідних складів, які будуть визначені згаданими аґанціями.

ВЕЛИКІ ПОЖЕЖІ В КАЛІФОРНІЇ.

ЛОС АНДЖЕЛЕС (Каліфорнія). — Внаслідок осінної посухи повстали великі пожежі лісів та корчів у південній Каліфорнії, де побудовано багато домів фільмових акторів. Головно загрожена околиця озера Малибу та Топанга кеніону. Досі згоріло 80 палатних домів, а пожежа ще не припинена.

Сенатор Норис, засадничий ізоляціоніст, змінив свої погляди

М'КУК (Небраска). — „Я щиро підтримую принаття сенатської резолюції з пятниці 5. листопаду" — заявив Джордж В. Норис, сенатор з Небраски, який був одним із найбільших противників приступлення Америки до Ліги Націй в 1919 р., а перед вибухом теперішньої війни належав до провідників руху для ізоляції Злучених Держав. Його заява така: „Перемога, яка прийде після теперішної війни, булаб лише хвилевою, колиб не встановлено тривалого мира. Все одно, чи нам це подобається, чи ні, ми мусимо вийти з нашим причинком для втримання миру".

ТЕКСТ СЕНАТСЬКОЇ РЕЗОЛЮЦІЇ В СПРАВІ ЗАГР. ПОЛІТИКИ АМЕРИКИ

ВАШИНГТОН. — Резолюція сенату, принята на засіданню в пятницю, 5. листопаду, якою сенат заявився 85 голосами проти 5 за підтримання Московської Декляраціі і втримання світового миру, звучить:

„Постановляємо, щоб вести війну проти наших ворогів аж до повної перемоги; щоб Злучені Держави співділали із своїми товаришами по зброї для осягнення справедливого й почесного миру; щоб Злучені Держави, поступаючи на підставі конституції, приєднялися до вільних і суверенних держав в їх змаганнях до створення і втримання міжнародного авторитетного тіла, яке малоб силу недопустити до інвазії і втримати світовий мир. Сенат признає потребу покликання до життя в якнайближчій можливій будучности загальну міжнародну організацію, основану на засадах суверенної рівности всіх миролюбних держав та отворену для вписання в члени всіх таких держав, великих чи малих, для втримання міжнародного миру і забезпеки; і щоб згідно з конституцією Злучених Держав, якийнебудь договір, заключений у виконанню цієї резолюції урядом Злучених Держав із якимнебудь іншим краєм або стовариშенням країв, був заключений лише за згодою й порадою Злучених Держав, очевидно, коли на це зговиться дві третині сенаторів".

Балканські держави готові говорити про мир

ЛІСБОНА. — Представники урядів: мадярського, румунського й болгарського ввійшли в звязок з британським урядом та почали говорити про сепаратний мир. Дипльоматичні круги, з котрих вийшла ця вістка, подають також, що переговори зірвалися, бо представники цих держав домагалися теж допущення до переговорів Мусолінія.

КАЖУТЬ, ЩО ТУРЕЧЧИНА ГОТОВА ВІДДАТИ АЛІЯНТАМ БАЗИ

ЛОНДОН. — Радіо в Барі подало, що Туреччина згодилася віддати Аліянтам до вжитку важні летунські бази. Заграничний уряд каже, що він ще не дістав у цій справі потвердження від Антона Ідена, секретаря заграничних справ, що від кількох днів вів у Каїро переговори з турецьким міністром заграничних справ.

СТАЛІН УЖЕ ЗАПОВІДАЄ БЛИЗЬКЕ ВІДКРИТТЯ ДРУГОГО ФРОНТУ

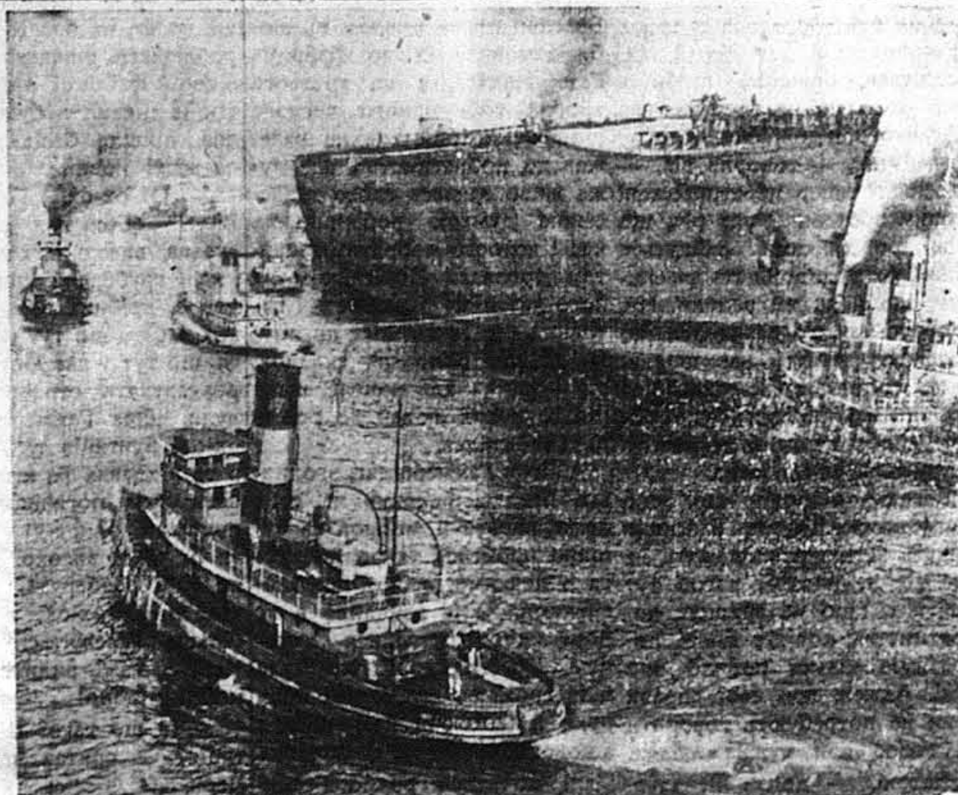
МОСКВА. — Премієр Сталін виголосив перед московським совєтом спириводу 26. річниці большевицької революції 45-хвилеву промову, в котрій величав досяги червоної армії та хвалив американців і британців за їх допомогу Росії. При тому заявив, що незадовго буде певно відкритий в Европі справжній другий фронт.

Він заявив, що вже недалекий той час, коли червона армія визволить Україну, Білорусь, Латвію, Естонію і інші округи, заняті німцями.

ПРЕЗИДЕНТ РУЗВЕЛТ ПОСИЛАЄ СОВЄТАМ ПРИВІТ

ВАШИНГТОН. — Знагоди річниці совєтського союзу президент Рузвелт вислав президентови Калінінови привіт, у котрім висказує радість зприводу перемог миролюбних народів над ворогом, що пробував їх поневолювати й гнобити. Він ґратулює „народови й провідникам совєтського союзу" і „висказує глибокий подив зо свого боку й з боку своїх земляків для величавого способу, в який червона армія відкинула ворога". Він пригадує на однодушність великих держав на недавній конференції в Москві як на ґарантію скорої перемоги над ворогом.

Осібний привіт вислав Едвард Стетініус, заступник секретаря стейту, на руки Молотова, совєтського комісаря заграничних справ. У цьому привіті Стетініус висказує надію на співпрацю Америки й Росії не тільки в війні, але й в організації й удержанню мира, коли переможні миролюбні народи будуть могти посвятити всю енерґію розвоєви економічного й суспільного добробуту людства.

ПЕРЕВОДЯТЬ „НОРМАНДІ" ДО СУХИХ ДОКІВ. — Коло 20 портових кораблів треба було, аби витягнути „Ляфаєт" (що колись звався „Норманді") з болота Гудсону та затягнути її долі рікою до сухих доків американської воєнної фльоти, до котрої цей корабель тепер належить.

РОСІЙСЬКІ ВІЙСЬКА ЗАНЯЛ

ЛОНДОН. — Совєтські війська зан від німців Київ, столицю України, котрі мали від вересня 1941. року, та погнали і здезорганізованих німців на північний захід з такою блискавичною скорістю, другий день після заняття Київа заняли миль на полудневий захід від Києва.

Заняття Києва викликало в Росії не дість. У Росії це щодо числа населення більше місто, це „матір руських городів" рішній війні одна з головних німецьких ба армія взяла місто приступом, а занявши на боки, займаючи довколичні місцевости ків і інші. Занято Київ у передодень 26. р шевицької революції, і це дало нагод сповістити про подію в спеціяльному комунікаті, адресованому до Ватутіна добуваючих Київ військ, що перебрав тих військ від ґенерала Рокосовського.

Заняття Фастова на другий день і Києва Сталін знову привитав спеціял катом, у котрім називає Фастів важни узлом, котрого заняття перериває німе вона армія звернулася на полудне до мунської границі, загрожуючи цим п ким військам у закруті Дніпра.

ЗАТОПИЛИ БОМБАМИ ДВА КРУЖЛЯКИ.

АЛІЯНТСЬКА ГОЛОВНА КВАТИ НО-ЗАХІДНОМУ ПАЦИФІКУ. — Дв ляки затопи аліянтські літаки й по ших кружляків і два нищителі кол морю Бісмарка. Ці кораблі станови вою, що його японці вислали на транспортів на головні бази на Нов

Японське радіо подало вістку, ня острова Бавґейнвила в північн Соломонських островів іде тепер ве і повітряний бій. З аліянтського бо вістки потвердження.

НЕВІДОМИЙ ЛІТАК БОМБАРДУ

ЛОНДОН. — Ватиканське радіо що невідомого державного походж понад Ватикан у суботу вечором і бомби, які наробили поважні шкоди нули жертв у людях. У церкві св. Пе вікно роботи Бернінія, важний памятк

Аліянтська головна кватира в пів видала на другий день комунікат у тій трому говориться, що аліянтські літаки дували Ватикану. До Стокгольму при що Ватикан зарядив докладний розслі вання та що Ватикан не звертає закид Аліянтів.

НІМЕЦЬКЕ РАДІО КАЖЕ, ЩО ПІДЧАС Б ВАННЯ ВАТИКАНУ РАНЕНО КАРД. ГЛ

ЛОНДОН. — Берлінське радіо подало, летничого атаку на Ватикан був ранений Гльонд, архиєпископ Польщі.

ЛІТАЮЧІ ФОРТЕЦІ БЮТЬ ПО ДІР

ЛОНДОН. — Літаючі фортеці Злучен вдарили по Дірені, осідку найбільших фа кових частин, та по інших промислових західної Німеччини. Тимчасом середньо літаки по трьох націстичних летунських п нічній Франції. В усіх тих боях утрачено т американський боєвик. Німецька летун просто не робила ніякого спротиву.

Група німецьких літаків вибралася н Одна бомба впала на переповнену салю театр в найлюднішім передмістю Лондону певно багато людей.

АЛІЯНТИ ЗАХОПИЛИ В ІТАЛІЇ 9 МІС

АЛЖІР. — Не дивлячися на завзятий опір ні ких військ піхотинські полки ґен. Кларка поробили поважні поступи на цілій лінії. Найтяжча боротьба ведеться коло занятих аліянтами в суботу горбів Венафро й Міняно, де німці ставлять найлютійший спротив. В ту околицю німці кинули ще одну дивізію, спроваджену свіжо до Італії, так що проти Аліянтів тепер воює десять дивізій німців.

Восьма армія ґен. Монтґомері поступила значно на секторі Сан Сальво Васто, перейшла ріку Тріньо й заняла 9 міст, посуваючися на віддаль 11 миль до стратеґічно важної ріки Санґро.

ЗА РІК ЗНИЩЕНО 6,000 ЛІТАКІВ.

АЛЖІР. — Аліянтська головна кватира обчисляє, що за останній рік аліянти знищили 6,000 літаків, з того половину на землі, затопили 185 кораблів, разом містоти 173,400, ушкодили 353 кораблі, разом містоти 560,000 тон. За один місяць вересень скинено на ворожі позиції 17,000 тон бомб.

"SVOBODA" (Ukrainian Daily)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 3, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Письменний текст оголошення має бути в адміністрації 48 годин перед появою числа, в котрім оголошуючий хоче мати своє оголошення.

За оголошення редакція не відповідає.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

...са: "SVOBODA," P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

Іоповнім резерви

має певно нині чоловіка, який не читав би тухав би воєнних донесень, і через те не має юдини, яка не чулаб про резерви. Називаєть- ськовій мові резервами припаси людського у, з котрого доповняється проріджені ряди х вояків. Вміру того, як вояки випадають через смерть, каліцтва й недуги, їх місця бути заповнені новими вояками. Як цих во- має, сила війська слабне й, якби такий стан ав довше, ціла армія може бути знищена й програна.

воєнне поняття так добре відоме, що воно ситься для порівнання для інших, мирних, людського життя, в яких теж має вагу пра- знищені сили мають бути заступлені но- априклад, пожива й сон це ніщо інше, як вання резервами ослаблених сил здоровля

ужити це порівнання може й для пояснен- запомогової організації. Яку ролю спов- організація, знаємо ми члени такої органі- е добре. Ми знаємо, на скільки ми заінте- такій організації, себто чого ми від неї наче свідомости нашого особистого інте- нізації ще за мало. Треба ще розуміти, ий інтерес в організації піддержати.

оловною умовою кожної забезпечуючої зації є це, що за приміром з війни мож- резервою. Кожна запомогогова органі- овби армія в тому, що її ряди зприроди з неї постійно випадають члени через ежите постійне сповнювання своєї праці нізацією вимагає постійного доповню- організації новими членами. Живучі чле- вої організації мусять на місце помира- шів найти нових членів. Як таке попов- доконане, організація може простояти

членів дістається або між дозрілими між дітьми, котрі з часом доростуть та матично дозрілими членами організації. ім Народнім Союзі кожного року 700 енів дістається з рядів молодечого де- Отже цей департамент, себто молодь, на в ньому, являється важною резервою раїнського Народного Союзу.

му на записування дітей до молодечого нту повинні звернути увагу метні органі- юзу в цьому ювилейному році. Коли кому рганізувати дозрілих членів внаслідок над- их умовин, спричинених війною, той повинен ити це приєднанням дітей до молодечого де- нту Українського Народного Союзу. Цей де- нт має нині пять різних родів обезпечення, и наймодерніші форми, між якими найдеться забезпечення дитини, підходяча для всякого ія.

ай Золотий Ювилей Українського Народного зазначиться розбудованням наймолодшої ре- союзової армії!

Проф. Микола Чубатий.

Ювилей Першого Листопада та американські українці

Двацять пять літ тому, а нині.

Майже рівночасно з нашим Першим Листопадом 1918. року святкують народи середущої Европи, що їх доля була звязана з покійною Австрією, двацять пятьліття своєї незалежности. Тоді взяли свій початок нові держави, Чехословаччина, Югославія, Польща, поширилася та зросла в двоє Румунія. Упадок Австрії та капітуляція Німеччини стали початком їх народження. Всі вони нині під німецькою окупацією, багато з них загрожені у самому свому істнуванню навіть по зліквідуванню націстичної окупації. Справдішне з журбою радість обнялась.

Там на рідних землях народи ці не мають змоги відсвяткувати дня народин своєї держави, так само як і недержавний доси, чотирма займанцями пошматований, український народ. Виручують їх в тім їх земляки за морем на еміграції або розкинені по всьому світу як політичні еміграпти. Згадуючи роковини своєї незалежности, вони підкреслюють перед світом потребу привернути їх землями волю, упоминаються перед світом за право та справедливість для своїх земляків.

Війна зрівнала тамті державні до війни народи з недержавним українським народом; всі вони тепер під важкою окупацією націстів. Український нарід вже' знов має подвійну окупацію: уступаючу націстичну та нову наступаючу московську. Положення України нині куди гірше, ніж воно було двадцять пять літ тому. Наша земля спалена вперед москалями, тепер докінчена [illegible] як по Хмельниччині, в дике поле, надходить правдива руїна.

Продовж двацятьлітнього крівавого режіму винищуваний український нарід знов тепер не здесяткований, але що четвертий українець зник з української землі. Міліони потягнув за собою Сталін, коли уступав на схід; Сибір неісходима має на все стати місцем їх поселення за привязання та за оборону „родіни". Другі міліони винищили націсти тай собі потягли міліони невільника в ясир до робіт у свої фабрики, виставлені на безпощадне бомбардування. Одним словом Україна переживає найстрашніші дні своєї історії, хто знає чи й не гірші як в 13. століттi, себто в часі наїзду монголів на східну Европу.

Невідомо як дальше покотяться воєнні події. Не буде воєнна машина Гітлера скоро розторощена, така сама доля жде ще також західну Україну, і з неї як зі східної України остане тільки обсмалена земля.

Не сміє повторитися вдруге злочин Версалю супроти України.

Народи Европи, ба не тільки Европи, але всі народи світа збирають нині жниво зі засіву з перед двацять пяти літ, що його посіяли можновладці у Версалю. Упоєні перемогою закинули в кут моральні основи війни та стали ділити Европу, що лежала поконана під їх ногами, по своїм бажанням. Тай поділили; натворили запальних огнищ, що мусіли спалахнути тим всесвітним пожаром. Не має хіба сумніву, що найбільшим злочином було злегковажити найсправедливіше право українського народу створити свою власну державу на сході Европи.

Проти украніського народу, що зводив боротьбу на життя й на смерть з російським большевизмом, аліянти узброювали та висилали одну армію за другою: польську армію Галлера, потім армію Денікіна та Врангеля, а всі вони були ножем у спину українського народу, що одинокий тоді боронив цивілізації на сході Европи. Українська держава впала і в Европі лишилася незагоєна рана, що ропіла та ятріла продовж двацять літ, аж доки не набрала та не розілялася ґанґреною по цілій Европі.

Польща дістала західну Україну, але за це дістала могучу агресивну та завойовницьку [illegible] лася разом з Гітлером, щоб викликати світовий пожар. Бо хібаж нині немає ніякого сумніву, що колиб 25. серпня 1939 року було не прийшло до порозуміння Рібентропа з Молотовом, не відважилибся націсти напасти на Польщу та спричинити світову війну. Вільна потужна Україна та менша, але внутрішньо сконсолідована Польща, булиб куди більшою запорукою спокою в Европі, ніж більша Польща та мілітарно сильна, все завойовницька Росія.

Нині Польща впала розторощена Німеччиною та Росією, та загрожена смертельно у самому свому істнуванню через правдоподібну совєтизацію. Українська добича не принесла Польщі користи ні світови спокою.

Нині заходить небезпека, що той злочин може повторитися вдруге. Що не тільки східна Україна, многострадальна та винищена голодом і війною, але й західна Україна може дістатися в. руки свого історичного ворога Московщини і це накладає на нас усіх, що їх доля кинула поза границі тоталітарних деспотизмів пробудитися з летаргу та відчути історичний обовязок, що на нас усіх вкладає вага нинішної хвилини. Нам треба пробудитися та викресати енергію, хоч тепер, три чверти перед дванацятою годиною, перед рішенням. Наш обовязок піднятися оборони права українського народу на чотири свободи, на право самоозначення та на право від винищування його сусідами та пройдисвітами, що шукають лебенсравму не для свого життя, але для своїх хоробливих комбінацій та маячень про панування вищої раси над нищою словянською расою.

Перший Листопад кличе нас до чину.

Прийшов Перший Листопад а з ним нам перед очи стають ті сотки тисячів а то й міліони праведних замучених за волю України. Там на сході Европи міліони гинули за це саме самісіньке право, що його тепер голосить президент Рузвелт, що воно виписане на сторінках Атлянтійського Чартеру та других моральних зобовязаннях вже з тої війни. Та чи світ знає про це? А як знають навіть в кабінетах спеціялістів східно-европейських департаментів, то чи ми зробили все, щоб зрушити сумління свободолюбного загалу західної демократії? Ні, ми мусимо собі на жаль сказати правду, що ми в часі цеї війни нічого не зробили, щоб помогти землі наших батьків. Не треба присипляти свого сумління та свій встид закривати фіговими листками.

Нині в четвертім році війни пів міліона американських українців не мають ані одного поважного маґазину в англійській мові, що з наукового боку вияснявби теперішний стан української проблєми. Пів міліона українців в Злучених Державах не мають ще ні одного листка бюлетину, що насвітлювавби біжучі питання та проблеми звязані з політичними подіями, що дотикають теж української справи. Нині в четвертім році війни ще не вийшла ні одна книжка, що порушувалаб в поважний спосіб українську проблєму та підходила до неї таким способом, щоб могла переконати людей доброї волі в анґльосаськім світі. Ми не маємо ні одної радієвої півгодини в англійській мові для пропаґанди українського слушного права.

Все те діється тоді, коли кожна куди бідніша національна група американців европейського роду повипускала вже фундаментальні річи, а то не одну чи дві, а десятки на оборону рідного народу в Европі.

Не один, два, а десятки маґазинів появляються від іміґрацій куди слабших чисельно та бідніших від нас. Проблєма гроша не грає тут ролі, бо можнаб напевно сказати, що американсько-українська ґрупа є власником понад двацять міліонів долярів майна як не більше, а потрібні видатки булиб тільки одною сотою частиною того, що так скажемо національного майна українсько - американської збірноти. У нашому збірному життю чогось бракує; бракує огня та тої рушійної сили, що пхнулаб нас до чину, чину для ратування батьківської землі від загибелі.

Перший Листопад нехай промовить до нас голосом з могил героїв.

Ми саме в ювилейнім листопадовім місяці. Нехай не буде ні одної громади, де живе хочби кількох людей, де не зійшлибся люди, щоб пригадати собі великі подвиги наших героїв та спомянути їх не злим, добрим словом. Та куди важніший від слова чин. Перший Листопад цього року мусить дати щось більше і зрушити наші приспані сумління, щоб ми менше бідькали та диспутували над Україною, але більше робили для її ратунку. Місяць Листопад нехай стане місяцем збірок на фонд ратунку української землі з рук поновного поневолення. Цього домагаються від нас наші герої, наші праведники замучені за Україну, цього домагається від нас українська земля свіжо [illegible] людей. Не відповімо ми на цей голос, так і краще нам українцями не називатися.

Нехай не буде ні одного міста та оселі з українськими людьми, що не прокинулобся під звуки голосу, що йде з українських земель, як колись голос мученого сина Тараса Бульби: „А чи чуєте ви американські земляки мій клич до вас помогти мені?" Чи відізвемося ми відгомоном старого Тараса Бульби: „Чую". Чи може останемо глухі на ці стони зимні серцем як камінь.

ОБИЧАЇ І ЗВИЧАЇ ЯК ПІДСТАВИ ПОЛІТИЧНОГО ЛАДУ

З нагоди Московської Декларації появляються голоси оцінки цієї історичної події з різних точок погляду. Ніхто не перечить значіння декларації, коли вона втримається, одначе є різні погляди на напрям, в якому піде розвиток політичних ідей підо впливом цієї декларації.

Колюмніст Тамес Вудлак порівнує Московську Декларацію та конференцію із „Святим Союзом" Англії, Австрії й Росії після упадку Наполеона. Союз вийшов з Віденської мирової Конференції в 1815 р. і мав на цілі встановити тривалий мир, щось як і Московська Декларація. Святий Союз по... клав собі за мету не лише п... ложити таму французькій ... волюції з р. 1789, але ще ... нути вспять її осяги. ... впливом австрійського ... лера Метерніха розпочав... ворот до давнього ладу, ... поворот знаний в евро... кій історії як часи не... реакції. Одначе реак... вдавалася, в Европі ... лися революційну ідеї ... міри, що рік 1848. при... ну „весну народів". Т... ги революції, збудова... денському Конґресі, ... но втрималася до Б... го Конґресу в 1871 ... ньому впали останні ... ровинного режіму.

Московську Декл... баб назвати нов... Союзом по стільки ... прийшов на світ ... ною дорогою, як ... Ліґа Націй у 1919 ... пою рішення пот... наймогутніші дер... собі, що вони ма... втримати мир пі... робити всякі ... створення відпов... рії. Між Святим ... 1815 р. і Москов... рацією „Великої ... жав" є засадн... Святий Союз пок... мету спинити ося... кої революції, а ... Декларація має н... найти шляхи й ка... ширення цеї рево... чить експеримент... кої революції з 1... мані упродовж ст... ють тепер дістатис... скусію фільософі... практичних держав... а під обрібку й ви... „простої людини", ... наша країна проголо... рішній вік, як вік „п... дини" („комон мен") ... який вибрано для ц... риментів названо ... тичним". За цим піде ... „насилля" і заведення ... чи там „права" за зго... стої людини, яка має ... вом користуватися.

Ідея спасенна. Одначе ... нає питання: Чи оце „п... міститиме в собі „обичаї", ... чить моральні засади; чи, ... впаки, міститиме „звичаї" т... то засади придумані люд... відповідно до їх мудро... Для пояснення Вудлак пр... дує вислів французького ... льософа Прудона, що „... чай", чи як на це поняття ... вається міжнародного ... „мораль", є оперта на ... засаді, таксваній теольо... засаді. А ця вища засада ... ралі доводить до цього, що всяка мораль походить від вищого єства, що його називають Богом. Отже Прудон виразно твердив, що моральний закон корініться у божім наказі. Значить, моральне право, це право над-людське і трівке, без огляду як його хочуть толкувати теперішні практичні мудреці. Зате „звичай" є видумкою звичайних людей: мудрих, або дурних. Та чи цей „звичай" є мудрий, чи дурний, не багато зміняе справу. Пра-

(Докінчення на сторонї 3-тій)

... ФРАНКО

...орислав Сміється

(Повість)

66)

...олів би я, — сказав він ...лі, — щоби ви самі ви... собі й інших людей до ... окремої комори. А так, ...еру я, а потому станеться ...небудь такого... Знаєте, чоловік на чоловіці все може помилитися, ну, а мені буде вся відповідь! А на роботу і на плату нехай і так, я пристану.

— Ні, ні, — наставав Леон, — і товаришів собі доберіть! До іншої фабрикації вистачуть якібудь люди, а тут треба вибрати. А ви їх тут ліпше можете знати, на кого можна спуститися, аніж я або директор.

— Га, про мене, — сказав Бенедьо, — нехай буде й так. Постараюся дібрати трьох людей, котрим можна буде завірити. А відколи зачинається робота?

— Зараз від завтра. І то, вважаєте, треба форсувати як можна найборше. Віск уже замовлений. В окремій коморі будете й прасувати й пакувати його.

— Що це за штука така може бути? — дума собі Бенедьо, йдучи сумерком бориславською вулицею від Леона додому. — Вигадав новий спосіб фабрикації і боїться, щоби робітники не видали його! Нібито робітник на тім розуміється? А зрештою побачимо, що то таке буде! А добре сталося! Ні з цього, ні з того трапилася робота, та й не злий заробок, є при чім остатися в Бориславі й надалі, та й до каси все таки і від мене щотижня вплине хоч по чотири ринські. А ще три... котрих би тут трьох вибрати?

Бенедьо довго думав над тим, котрих би трьох вибрати, але якось не міг зважитися. Він постановив собі поговорити про те з Матієм. Бенедьо рад би був вибрати всіх трьох із побратимів, але Матій відраджував, боячися, щоби в разі чого це не звернуло на них якого підозріння.

— І так, — говорив він, — власники тепер перетривожені нашим збором. Певна річ, що між робітниками найдуться деякі, котрі доповідять власникам, що й як ми радили. Ну, а скоро так, то певна річ, що власники зачнуть нас шпигувати, то щоби, як така купа побратимів робити буде разом, щоби це деяк не навело їх на який слід абощо.

Бенедьо відповів, що воно то можлива річ, що власники будуть відтепер шпигувати їх, але він не видить, чогоб тут боятися, щоб не викрили побратимства, хоч би навіть побратимів кілька робило при купі. Аджеж про свої справи вони не потребують говорити на голос при чужих людях. Зрештою, — додав Бенедьо, — не в тім головна річ, кого вибрати, але в тім, щоби взяти тих із побратимів, котрі іменно тепер не мають роботи. А таких якраз було два Деркач і Прийдеволя. Отже, Бенедьо пішов шукати їх, щоби замовити їх до фабрики Гаммершляґа, а на третього вибрав собі одного чесного ріпника, котрий хоч не належав до побратимства, але дуже живо занявся свіжо піднесеною думкою робітницьких кас і котрого побратими жартом прозвали Побігайком за його невтомну рухливість і готовість бігати від ями до ями, чи то для збирання складок, чи й так — для притягування щораз нових людей до робітницької спілки.

А Леон Гаммершляґ, згодивши Бенедя, накинув на себе легке пальто й вийшов на вулицю пройтися та розмовитися з деякими знайомими власниками, котрі звичайно в ту пору проходжувалися вулицею. Швидко його окружила ціла громада, стискаючи його руки й бажаючи йому щастя з нововибудованою фабрикою. Далі почалися розмови про всякі біжучі діла, котрі найбільше занімали капіталістів. Відома річ, поперед усього почали деякі розпитувати Леона, як стоять такі та такі курси, чи не потребує ще більше воску, як багато думає вироблювати тижнево парафіну в своїй фабриці, а коли у всім тім їх цікавість була заспокоєна, зійшла бесіда на бориславські новини.

— Ох-ох-ох, „Ґот ібер ді Велт!" (Бог над світом) — сказав, важко зітхаючи, низький і грубезний Іцик Бавх, один із дрібних власників кільких ям, — що тут у нас діється, що тут у нас діється, то аж розказувати страшно! Ви не чули, пане Гаммершляґ? Ох-ох-ох, бунтація та й годі! Чи я те віддавна не казав: не давати тим поганцям, тим опришкам, — фу-у! — не давати їм такої високої платні, бо як собі розберуть, то будуть гадати, ох-ох-ох, що їм ще більше належиться! А тепер видите, самі видите, що помойому стало!

— Та що таке? Що за бунтація? — спитав недовірливо Леон.

— Ох-ох-ох, Бог над світом! — сопів далі Іцик Бавх. — Прийдеться швидко всім чесним ґешефтсманам утікати з Борислава. Бунтуються робітники, чимраз гостріше ставляться до нас, а в неділю, ох-ох-ох, ми вже гадали, що то буде наш останній день, — фу-у — що зараз кинуться різати! На толоці стільки їх зійшлося, що тих круків на скітнику (здохлій тварині). Ми всі з переляку трохи не померли. Ніхто, розуміється, не поважився приступити, бо булиби розірвали на кусники, аджеж, знаєте, дикий нарід! Ох-ох-ох, що вони там говорили між собою, того не знаємо й довідатися не можна. Я питав своїх Банюсів; говорять: ми так собі, гагілки грали! Брешуть, бестії! Ми виділи добре з даху, що один виліз на камінь і довго щось говорив, а вони слухали-слухали, а далі як загомонять: Віват!... Ох-ох-ох, страшні речі, страшні речі!

— Алеж я у тім всім не виджу нічого страшного, — сказав, гордо усміхаючись, Леон. — Може, і направду гагілки грали.

(Дальше буде).

Масло не є конче потрібне

Люди здавно притикли вживати масла з коровячого молока, як омасти. В Америці масло продукують масово у великих молочарських заводах, тому, що його вживають загально та багато. Але, що його тепер потрібно теж для вояків і для аліянтів (в яких є недостаток масла), так на час війни кількість масла для цивільного населення в Америці обмежена.

Масло є потрібне як поживний засіб для людей. Має складники корисні для здоровля й сили людини, але воно не є конечне, тому, що є інші жирі (товщі, як кажуть в Галичині), яких є доволі й які є дешевші, хоч таксамо добрі як масло.

...айважніші це маргарина, ... маргарина, олива, й інші ...ні жирі, що заступають ..., сало, смалець, лій. Ті ... препарати в нічім не ...я від масла, хіба сма...ють такісами поживні ..., й тому без сумніву ...кивати, особливо до ...маження й до при... дешевші від масла, ... бути ще дешевші, ...датки й інші обме... закони накладають ...у, щоб вона не ро... великої конку...центам масла.

...о продукцію цих ...вих жирних пре...

... виробляють із ... волового мяса. ...инулою війною ...гарину в Европі ... вона не була ...у, що в Данії ...ію кита (вели...би), й яка не ...смаку.

...мериці зачали ...маргарину, на ...вого жиру й ... препарати, як ...ляють із са...

мого ростинного олію. А також вживають оливи при печенні, смаженні, й до приправ (як це здавна вживають у краях над Середземним морем, а віднедавна і в південній Каліфорнії).

На велику міру олій добувають з насіння бавовни (катон сід), з „пінатсів", з фасолі „соя", й з кокосових горіхів.

Давніше насіння бавовняної ростини викидали. Але тепер в південних стейтах є великі заводи, які добувають з нього дуже багато олію, придалого до виробу жирних препаратів для страв, а також до виробу мила й інших продуктів. Навіть товченка (макух) з того насіння придається для годування худоби, а теж пробували її вживати як примішки до муки при печенні хліба. Тепер бавовняна ростина приносить бавовну й олій, отже подвійно виплачується, а можнаб управляти її й тільки задля самого олію.

„Горіхи" звані „пінатс" поправді не є горіхи", бо ростуть на корінях бадилини у землі, чи то під землею. Вони теж дуже багаті на олій. Вони мабуть походять з Бразилії. В Америці садять їх на більшу міру у стейтах Тексас, Алабама, Джорджія, Норт Каролайна, Верджінія, Флорида.

„Пінатси" самі дуже поживні, більш поживні як мясо або сир (фунт „пінатсів" дає більш поживи як фунт стейка разом з фунтом хліба).

Та найважніше це олій, який добувають з тих „горіхів", а який дуже добрий для виробу ростинного жиру, оливи до салати, а також і мила й інших препаратів.

„Пінатси" ростуть теж в Европі, Китаї, Японії, Індії й Африці.

Дуже поживна та багата в олій є фасоля „соя" (сой бінс). Вона здавна була відома в Китаї, особливо в Манджурії, відки її забірає наїзниця Японія, а також і в Японії. Пізніше її спровадили до Европи й Америки, і плекають на більші розміри.

Олію з фосолі „соя" уживають також до виробу жирних препаратів.

Та найцікавіша продукція олію є з кокосових горіхів.

Кокосові дерева, пальми, ростуть у теплих краях. Великі плянтації тих дерев є на островах південного Тихого океану, наприклад на Соломонських островах, на Філіпінах, а теж в Південній Америці, у Венезуелі.

Пальма росте дико, виростає навіть до 90 стіп заввишки. Дерево родить річно яких 50 великих горіхів, які містяться під верховіттям. Зачинає родити від 6 року свого життя (а більш нормальну кількість горіхів від 12 року життя), й видає овоч на протязі 70 до 80 літ. Коли горіхи спадуть з дерева, луплять з них лупину й „мясо" кладуть сушити 6 днів на сонці. Потім звозять це на кораблі які розвозять світами („Мясо" держиться свіже кілька місяців).

В Америці витискають з тих горіхів олій (майже половина горіха це сам олій), а з нього виробляють ростиний жир.

В Німеччині ще перед першою світовою війною виробляли (на підставі хемічного винаходу) з кокосового олію білий як сніг жир званий „Палмона", добрий особливо до печення солодкого тіста. Це є на 100% чистий жир, а коли до нього додавали трошки масла й порошку із жовтка яєць, так це вже служило як масло, чи радше як маргарина.

Жир з кокосових горіхів дешевий, тому, що кокосові пальми ростуть дико й коло них майже не треба праці, а праця коло горіхів розмірно дуже дешева, бо тубильці мають низький „рівень життя" й низький рівень платень за працю.

Також і саме пальмове дерево придається для місцевого населення. Тубильці розколюють пальму та будують з неї хату, звязуючи дерево мотузками. Навіть і пальмове листя служить як „тарілки", а теж до виробу кошиків та покривал на домівки. Тубильці роблять теж різну посуду з лупини горіха, а навіть кокосову горівку „тодді".

Україна є широко відома із соняшників, які мають насіння багате в олій. Люди в Україні привикли „лузати" (лущити, лускати) насіння й їсти зернятка. Це жирна пожива, корисна для здоровля людини. А можна той жир використати теж і промислово. Дуже цінний є олій з конопель, які плекають в Україні з давен-давна, який у промислі служить для виробу фарб і лінолеум.

А можна в Україні розвести ще й плекання інших ростин, багатих в олій, що може послужити для продукції дешевого жиру

(...сторони 2-гої)

...поняттях мо... тимсамим не є

...ння права на ... нашому „оби...звичайне", має ...ачіння для цієї ... тепер кожен ...нно для понят... Як поширення ...ведливости буде ...альнім праві, — ...тя свободи вихо...тя моралі — тоді ... цінним і трива...ом, як вислідом ... що покінчилася ... Декляраціею. ...ття свободи похо...конання більшости ... що її тепер вста... це буде тимчасо...а, яку можна буде ... відповідно до цьо... має силу, а про я...ить, що вона похо... „волі більшости".

...новіший напрямок серед ... є такий, щоб не нази... моралі поняттям вищим, ...міститься вже в божім за... а називати її поняттям, ...ходить з „природного ...". Значить, це є напря...кий приневолює думаю...щинці виминати слова ...та „божий", а заступити ...словом, пристосованим ...осин. Тимсамим цей на...к каже признавати я... людині божу силу і на...вати її волю „реальною думкою", а саму людину „реалістом". Таку „реалістичну думку" встановлено теж в Атлянтійський Чартер і тому його поняття таке різнородне.

Засадничий висновок з такої гри понять такий (міркує Вудлак —), що ми не певні, в якому напрямку піде розвиток політичної думки, начеркненої в Московській Декларації: чи шляхом моралі, чи шляхом звичаю.

С.

БРИТІЙСЬКА МОЛОДЬ ГОТОВА.—Британська королета робить перегляд відділу Хлопячої Бриґади „десь в Анґлії". Її товаришить її дочка, принцеса Елизабет, котра має засісти на британськім престолі по смерти свого батька, теперішнього короля.

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРҐАНІЗАЦІЙ

ДІТРОЙТ, МІШ.

Українська Федерація в Мішіґан видала відозву до орґанізацій в справі Военного Фонду і Свята Першого Листопада.

Як попередніх років, так і цього року, Кампанія Военного Фонду (Вор Чест) починається 1. листопада 1943 р. і триватиме через 16 днів у всіх стейтах Злучених Держав Америки. В тім часі місто Дітройт має зібрати 8 міліонів і 250 тисяч долярів, себто 40 процент більше, як останнього року. Українцям треба для цеї цїли жертвувати; наскільки хто може, і через свої орґанізації, щоби і ми могли виказатися, що ми не тільки добрі українці, але і також і добрі американці.

Военний Фонд (Вор Чест) розпреділений під державною Контролею Америки для наших американських вояків через Ю. С. О. (U. S. O.) для наших полонених у ворожих державах, для потерпівших жертв війни в інших краях, а тим самим й нашим рідним в Европі і всім добродійним товариствам і орґанізаціям міста Дітройту. На зборах Української Федерації дня 28. вересня вибрано для цеї справи Комітет, в який входять: гр. Ів. Дячун, предсідник; Вас. Цимбаліст, заст. предс.; з північної части Дітройту: гр. Марія Сірко, Софія Голуб і Василь Соболь; з Гемтремку: гр. Марія Сковрон, Юр. Кульчицький, В. Лазечко й Ів. Чайківський; зо західної частини Дітройту: гр. Марія Сена, Алекс. Стек і Григорій Ясінський. Кожний з тих членів може попросити до Комітету тих, що хотілиб помогти своєю працею для успіху Кампанії. Складайте свої датки в своїх парохіях, Українських Домах, Горожанських Клюбах і в Товариствах .Всі Орґанізації і Товариства повинні асиґнувати спеціяльну жертву з своєї каси на „Вор Чест".

Зближаємося до великої 25-літньої річниці Першого Листопада. Традиційне і важне для всіх нас українців свято. В тім історичнім дні українці проголосили українську державність у Львові. Славні герої наші Січові Стрільці по лицарськи обороняли українську державність перед польським наїздом, щоби західні українські землі прилучити до східних земель Києва в одну велику українську державу. Їх геройський подвих довів, що два місяці пізніше проголошено офіційно Соборність України.

До Комітету Листопадового Свята вибрані: Іван Іванчук, Юлія Костюк, Катерина Хомяк, Софія Голуб, Анна Зелінська, Александер Стек, Микола Шустакевич і С. Кунька. Комітет докладає всяких старань, щоби Свято пройшло як найкраще. Точна програма Свята буде проголошена через українську радіо-годину і українські часописи.

За Українську Федерацію ст. Мішіґан:

Іван Панчук, предс.; **Іван Дячун** і **Катерина Хомяк,** заст. предс.; **Василь Цимбаліст,** секретар; **Марія Підгайна,** заст. секр.; **Марія Сена,** фін. секр.; **Василь Довгань,** касієр.

КУПУЙТЕ ВОЄННІ БОНДИ

НАЗИВАЮТЬ ЛЬВІВ КОЛИСКОЮ ПОЛЬСЬКОЇ КУЛЬТУРИ

ШІКАҐО, (ОНА) — „Дзєннік Звйонзкови" надрукував статтю, в якій доводить, що Польща не може зречися своїх земель на Сході, бо там є вложена „культурна і цивілізаційна праця многих, многих польських поколінь. Такі міста, як Львів і Вільно, є колискою польської цивілізації і культури... Ґазета пише, що якби хто забрав від Польщі українські і литовські землі, то польський нарід знайшовсяб у безвихідному становищі. Якби так сталося, то міліони польських робітників і малоземельних селян булиб засуджені на голдову смерть. Мовляв, якби від Польщі відобрати баґаті непольські землі, а поляків зігнати на чисто польські, то в Польщі запанувалаб страшна нужда і поширивсяб комунізм.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

РОЧЕСТЕР, Н. Й. — Місячні збори Тов. Вільних Козаків, від. 316, відбудуться в четвер, 11. листопаду, в Нар Домі, 831 Джозеф Еве., в годині 8. ввечір. Просимо всіх членів прийти на означений час. На цих зборах буде іменовання кандидатів на уряд на 1944. рук. — П. Ковтун, гол.; Д. Скорохода, кас.; В. Іванів, секр.

КЛІВЛЕНД, О. — Місячні збори Тов. ім. Івана Франка, від. 334, відбудуться 14. листопаду, в 1. годині пополудні в У. Н. Домі. Просимо всіх членів прийти на ці збори, бо є важні справи. — За уряд: М. Задерецький, предс.; С. Морозович, фін. секр і кас.; І. Жук, рек. секр.

КЛІВЛЕНД, О. — Збори Тв. Сокіл, від. 336, відбудуться в неділю, 14. листопаду, в годині 1. пополудні. Просимо прийти на збори і вирівнати свої вкладки та привести з собою нових членів до Тов. Сокіл і У. Н. Союзу. Є важні справи до полагодження. — Т. Кальмук.

ДІТРОЙТ, МІШ. — Тов. У. Н. Союзу, від. 292, подає до відома всім своїм членам, що місячні збори відбудуться в неділю, 14. листопаду, в годині 1:30 пополудні, в гали У. Н. Дому, 4655 Мартін ул. На ці збори обовязково мають прийти всі члени, бо маємо важну новину. Ті члени. котрі мають звичай занедбувати свої вкладки, нехай будуть ласкаві платити на час. Прийдіть всі на збори та обдумаємо, як найкраще відсвяткувати пятьдесятьлітній ювилей Батька-Союзу. Ми мусимо бути живими, годі все бути байдужними. Мовляв, моя хата з краю, я заплатив так мене нічого не обходить. Треба платити на час, а крім того брати ўчасть у зборах. — І. Форись, предс.; П. Кізел, секр.; І. Андрусевич, кас.

ДІТРОЙТ, МІШ. — Тов. ім. Івана Франка, від. 146, повідомляє своїх членів, що місячні збори відбудуться в неділю, 14. листопаду, в год. 1. пополудні, в Українськім Осередку, 2965 Карпендер ул. Просимо членів, щоб прийшли на важні збори. — П. Андрушків, секр.

МОНЕСЕН, ПА. — Повідомляємо, що місячні збори Бр. св. Ап. Петра й Павла, від. 338, відбудуться в неділю, 14. листопаду. в годині 2. пополудні, в Українській Гали, 213 Скупмекер Евеню. Просимо всіх членів прийти на ці збори, бо маємо важну справу до полагодження. Довгуючих членів просимо вирівнати довг. — За уряд: І. Фаль, предс.; А. Лайка, кас.; М. Куць, секр.

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ, ПА. — Тов. „Мир", від. 324, повідомляє, що збори відбудуться в суботу, 13. листопаду, в домі Укр. Громади при 23-тій і Бравн ул., в 8. год. ввечір. Є дуже інтересна справа. Кожний повинен бути на цих зборах. — О. Горохівський, предс.; П. Максимович, кас.; М. Туркот. секр.

ТАМАСТОН, КОНН. — Тов. Українська Січ, від. 421, відбуде збори на 13. листопаду, в 8. годині ввечір, в Українській Галі на Проспект ул. Просимо всіх членів на збори прийти. — За уряд: А. Береза, предс.; М. Шипінька, кас.; П. Чесьнік, секр.

РОВЕЙ, Н. ДЖ. — Місячні збори Тов. Згода, від. 294, відбудуться в суботу, 13. листопаду, в гали де все, в годині 8. ввечір. Просимо всіх членів прийти на означений час. Наші збори все відбуваються в другу суботу по першім. — За уряд: І. Король, предс.; Д. Гуминюк, кас.; Я. Салій, секр.

ДІТРОЙТ, МІШ. — Тов. Зап. Січ, від. 75, відбуде місячні збори в неділю, 14. листопаду, точно в годині 1. пополудні, в салі У. Н. Дому при Мартин ул. Уряд Тов. взиває всіх членів прийти конечно на ці збори, бо маємо важні справи до вирішення. Також просимо родичів, що мають синів в армії, щоби були ласкаві прийти на збори і подати секретареви їх рангу. Це конечно потрібно для рекорду. Пригадуємо також. що це станні збори перед річними зборами, тож просимо членів вирівнати свої залеглости. — За уряд: П. Костирка, предс.; І. Слу... пецький, кас.; М. Присташ, секр...

ІДУТЬ ДО БИТВИ.—Військові повзи тепер відїжджають до битви повні топлива й з холодними моторами, бо їх до бою підвозить спеціяльно придуманий підвіз, що важить коло 40 тон. Він теж вивозить з поля бою повзи, обезвладнені підчас битви.

Три міліони жінок — для перемоги

Повернувши з Лондону до Вашингтону британський амбасадор Гелифекс привіз з собою добру вістку: Заявив підчас пресової конференції, що в Англії загал відчуває, що в Німеччині може кожної хвилини тріснути. А що конференція в Москві закінчилась таким великим дипльоматичним ударом для Гітлера і націстичної партії, що німецька воєнна команда вже не може не добачувати свого безвихідного воєнного положення, то з усіх сторін почали тепер підіматись голоси, що те, що сказав лорд Гелифекс, вже певно означає, що Німеччина іддасться ще до кінця цього оку.

Очевидно, що британський мбасадор такого не сказав. ле такі думки поширюються. Iросто тому, що кожний, ключно з деякими політичними коментаторами, що теж таке голосять, бажає собі якнайскоршого закінчення війни тому хапається за кожну вістку, що таке заповідає.

Та памятаймо, що тим ніхто нас кінця війни не приспішує. Зате приспішують її кінць ті, що постійно нагадуть, що щораз ревніша підготовка до якнайдовшого вения війни, є властивим і ооко правдивим приспішен- кінця війни. Ось так дуаш уряд. А те, що в конпідготовляють закон про юк усьої горожанської ля воєнних потреб, вкао й там так думають. є, що фабрики воєнноряддя потребують щольше сил, яких не модістати. А як не можна х дістати добровільно, танеться їх примусом.

о цього останнього ми инці ніяк допустити. Жи вільній країні. Як вільні ми повинні бути свідомі обовязків супроти свого що є в такій боротьбі, ї може і мусить бути один вихід — повна ога над ворогами. Отже ї перемоги треба тепер робучих сил. Звідкиж ти?

це дає дуже просту відь — жінка. А є нею конменка Клер Бут Люс. Вона ке про це дуже просто: Тре- і три міліони свіжих сил до раці в воєнному промислі й три міліони мусять найти- ч між американськими жінами.

Перенятись духом жінок-піонірок.

Та це легко сказати, але важко здійснити. Важко й не важко. Залежить від того, як хто на цю справу глядить. Але, коли стільки чуємо про геройства жінок в Китаю, Советах, чи по інших державах, іпише згадана конгресменка (COMPANION, November), то годі припускати, щоб і американська жінка не була спосібна до виконання свого обовязку, якщоб їй пригадати, що вона знайшлася тепер у такому положенню, в якому були колись американські жінки-піонірки. І замітне тут те, що до американської жінки може, на думку Клер Бут Люс, пригоноворити в дійсно переконливий спосіб тільки — жінка.

З пригадування одначе не виходить, щоб американська жінка стояла досі позаду. Проте навіть злишне ширше говорити, бож кожний, що працює в фабриці, має наглядний доказ, що жінка і там сповняє свій громадянський обовязок. Десятки тисяч жінок, що служать у різних збройних частинах як допомогові армії, покинули і добре платні посади і легке та свобідне життя, міняючи те все за невигоду і строгу військову дисципліну. Це теж загально відоме. Але саме тому, що знайшлося стільки ідейних жінок, не повинноб тепер падати недобре світло й на тих пять міліонів жінок, що ще вільні й моглиб послужити краєви. А з них треба доконче дібрати три міліони для праці в виробі воєнного знаряддя.

Цілком певно можна би знайти між американськими жінками ще те число, якого держава потребує, якщоб ті, що здорові й не мають дітей, чи яких інших обовязків, що їх звязують з домом, добровільно зголосились до роботи у воєнній промисловості. До цього треба тільки любови до свого краю, до тих рідних і близьких чи далеких знайомих, що є у воєнній службі. І того завзяття, що його мали ті жінки-імігрантки, що як піонірки перемінювали дикі американські пустарі в багату американську землю. І не станесь ніяке лихо, як при тому обеднуватимемо практичне з ідеалістичним: Можна зголоситись до роботи, щоби заробити більше гроша, як теж, щоби показатись перед братом, чоловіком чи нареченим, що є на війні, що і жінка виконує свою пайку! А можна навіть одно від другого відділити і всеодно сповняти свій обовязок, а те останнє тут найголовніше. Дотого реалізм промовляє нераз до американської жінки ще сильніше ніж сентимент. Значить, що не шкодить, коли хтось керується і тільки чистим розумуванням і практичністю.

Світове замирення і жінка.

Та жінка може помогти не тільки перемогти ворога, але й в тім, щоби виграти мир. Клер Бут Люс є тої думки, що якщоб при зелених столах у Верзаю по минулій світовій війні були засідали теж і жінки, то цілком певно не булиб допустили до того, щоби там уложено такі мирові договори, що їх наслідком є теперішня війна. Та там, каже вона, не було ні одної жінки... А що може жінка зробити для якогось краю і народу, як і для поширення вселюдських ідеалів, то найкращим доказом цього може бути Мадам Чянг Кай-шек. Її побут в Америці зєднав для Китаю не менші симпатії як зєднували їх собі довголітні геройські бої китайців з японським наїздником. Її розуміння демократії — для всіх країв і народів є висловом найшляхотніших людських почувань. І колиб мати тільки те одно на увазі, то вже цього досить, щоби зрозуміти, скільки добра можнаб зробити, колиб того роду жінки були допомогою не тільки у війні, але й при заключуванню мирових договорів, себто того, що є властивою перемогою.

А коли іде про американські жінки, то річ ясна, що є поважне число спосібних жінок на всіляких ділянках, що моглиб прислужитись і справі мирової перемоги. Замітне, що конгресменка Клер Бут Люс, що сама є завзятою республиканкою, звертаючи увагу на поважні американські жіночі постатті, згадує по імені тільки одну паню Елеанор Рузвелт — завзяту демократку. І признає їй, не зважаючи на дуже гострі критики діяльности пані Рузвелт, незвичайний лідерський талант і великий вплив на політичне життя краю.

А коли так, то чи і така жінка не придалась би при мирових переговорах?...

І нема причини, чому жінки не мали би бути при таких важних рішеннях, де іде про те, чи знову те, що є для них найдорожчим, не має гинути на полях битв знов за яких 20 чи більше років? Воно навіть виглядає до певної міри на іронію, що чоловіки рішають звичайно про міжнародну справедливість, свободу та інші подібні ідеали, а коли приходиться їм персоніфікувати ось ті ідеали, то вживають до цього жінки, як це слушно завважує Клер Бут Люс. Бож навіть наша славна Статуя Свободи — цеж жінка! І Віру, і Любов, і Надію, теж уявляють собі чоловіки як жінку. Чи це може тільки на те, щоби тим виявити, що все це тільки — ідеали?

Жінка мусить нині сповнювати всілякі громадянські обовязки. А сповняючи їх, доказує, що може їх виконувати не гірше від чоловіків. Та коли іде про наш край, американська жінка мусить тепер видати з себе ще більше, щоби допомогти виграти війну. І мусить мати бачне око на другу жінку, що ужиляється від своїх громадянських обовязків та заставити її до праці. Ми мусимо дістати отих три міліони жінок, яких потребує американська воєнна промисловість. А коли вони знайдуться і наші завдання будуть виконані якслід, то тим допоможемо до перемоги на фронті. Осягнувши перемогу, жінка мусить зголосити своє право до голосу і при мировій перемозі. Американські жінки мають у цій справі вже переведену підготовку, бо вже віддавна над цею справою дебатують і вже дійшли навіть і до певних висновків. По воєнній перемозі їм треба буде тільки старатись це здійснити при допомозі своїх представниць, що повинні бути в складі державної мирової репрезентації.

Та в першу чергу треба допомогти виграти війну...

При кінці ще додамо, що завваги про потребу трьох міліонів додаткових жіночих сил для воєнної промисловости, ледви чи відносяться до українського жіноцтва, бо воно певно вже давно при такій роботі. Але добре усім нам знати, що американський дух тепер такий, що така робота це честь для жінки, це вияв патріотизму і любови до американської землі, та що непотрібом є та жінка, яка цього не розуміє та не виконує.

Ролі мужчини й жінки у відношенню до нового покоління

Порівнуючи ролю мужчини у продовженню людського життя до ролі жінки в тому відношенню, треба ствердити, що роля мужчини-чоловіка зовсім інша.

Його роля в продовженні життя більше посередня. Чоловікові, як сильніше збудованому організмові, що не несе на собі тягару відтворної діяльности, призначена економічна боротьба за істнування, дбалість про дружину й діти, охорона родини. У розвитку людського роду склалося само собою, що фізично сильніший зєдинював родини спочатку в племя, згодом у державу; інтелектуальна перевага займала ступнево місце фізичної й вона перебрала провід.

З огляду на слабший звязок чоловіка з вищими обовязками супроти роду, могло також більше проявитись його особисте життя й культурно-творча праця. Тимто міг чоловік створити тривкі цінности в науці, мистецтві й організації суспільности. Праця обидвох полів й обидва обсяги завдань мають доповнювати себе й творити велику цілість для збереження роду й життя. За засаду при розділі на поли був принцип поділу праці, що всюди в природі перейшов свою пробу й що його засвоїла собі також культура. Де нема поділу праці, там маємо зайву й недоцільну витрату сил.

Щоб зберегти рід, треба було вжити окремих запобіжних заходів, куди успішніших, ніж до збереження одиниці. Передовсім природа не могла бути скупа на кількість людей. Вона мусіла творити надвишку, щоб винагородити якусь втрату. Історія людства вчить нас, який конечний був принцип надвишкової продукції. Тут найперше вимирали фізично кволі, зокрема немовлята й діти. Вони померли передчасно, себто безнащадно, бо не були здатні до біольоґічної боротьби за істнування. Винищування нежиттєздатного, себто природний добір, з погляду природи доцільний тим, що рід не зацікавлений у плеканні фізично кволих і психічно неповновартних і не хоче передавати погані прикмети й недуги прийдешнім поколінням.

За дальшу причину передчасної смертности індивідів слід визнати недуги, передовсім пошесні. Вони тисячеліттями десяткували племена, особливо густо населені. Далі стихійні лиха (повені, пожежі, землетруси) й голод — що й досі навідують людство, спричинили тут і там видатнішу втрату. До цього треба додати боротьбу за існування та війни.

Але надпродукція та втрата додержували продовж тисячеліть менше-більше рівновагу й саме тому число людей зростало тільки дуже поволі. Плідність жінок була рясна, а проте рідні не були дуже великі, бо вимирало пятьдесять і більше відсотків дітей, крім цього хороби, пошисті й голод винищували сімї.

Культурні чинники вмішались у цей природний порядок. З одного боку вирівняли втрату людей, з другого боку вплинули на природну ролю жінки.

Вирівняння мусіло виявити надпродукцію, що її заманулося природі й отак мусіли привести до зросту числа одиниць.

Які культурні чинники зменшили втрату людей? За одну з головних причин зниження смертностей треба визнати розвиток медицини. Смертність, що давніше дуже косила покоління дітей, надзвичайно впала. Поступ гігієни й профіляктики дав змогу запобігати пошестям. Віспа, чума, висипний тиф, септичні породові захорування — щоб назвати тільки деякі — рідкі явища, щонайменше в країнах із високим рівнем санітарної культури. Але ще більше: ми навчились лікувати недуги, що колись кінчалися смертю, а саме внутрішні й хірургічні захорування.

Але годі не згадати про одну темну сторінку цього поступу. Завдяки цим успіхам, ми частинно припинили природне винищування кволих індивідів, себто природний добір, що давно істнував у людей, а тепер іще широко істнує в царстві тварин. В сучасній добі велике число фізично кволих і психічно неповновартних одиниць доживає до пізного віку; вони, й їх почасти кволі та психічно неповновартні нащадки, обтяжують однаково суспільство, державу й рід.

Культура зараджувала раніше успішно частому голодові. Якщо голод ще тепер трапляється — напр. на Далекім Сході — то там вживають доцільних заходів, щоб його перемогти.

Не перемогли ще останній чинник, що винищує людей — війну. Число населення постійно зростає. Країни стають занадто малі для своїх громадян. Правильно лякаються, що замісць природного знижування надвишки людей, коли гинули кволі і психічно неповновартні, в майбутнім через війну гинутимуть найвартніші.

Д-р Роман Ґоцький.

КУПУЙТЕ ВОЄННІ БОНДИ

ПОСМЕРТНА ЗГАДКА

По довшій і тяжкій недузі померла 4. листопаду 1943. у 50. році життя

ПЕЛЯГІЯ МІГЛОВ,

членкиця Сестр. Любов, від. 37 У. Н. Союзу в Елізабет, Н. Дж. Покійна походила зо села Стріличі нові, пов. Бібрка, Західна Україна. Покійна була веселої вдачі, брала участь в українських підприємствах та не жалувала жертви на патріотичні цілі.

Похорон відбудеться 9. листопаду з церкви св. Володимира при участи членкиць і громадян. Оставила мужа Михайла і сина Василя Міглов, адвоката в Елізабет, Н. Дж. — В. ЇЙ П.!

Анна Гнатюк, секр.

ПРАЦЮВАТИ ДЛЯ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ, ЦЕ, В ПЕРШІЙ МІРІ, ПРИЄДНУВАННЯ ДО НЬОГО ЯКНАЙБІЛЬШЕ НОВИХ ЧЛЕНІВ.

ТАРЗАН, ч. 866. Один крадьком відійшов.

Тарзан підозрівав, бо його вхід до табору повівся йому занадто легко. Але він мусів іти далі.

Він дістався до бараків, де він шепнув у пітьму: „Тарзан прийшов".

Д'Арнот і його приятелі ждали цієї вістки. „Що нам робити?" Питалися.

Як Тарзан подав їм плян ділання, один з слухачів нишком відійшов.